

עין משפט
גו' מצוה

יב:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

מסורת הש"ס

- (א) ושבת זכ: ויג'.
- (ב) ולקח לא: ס: ממורה.
- (ג) א: שבת י: ע"ג.
- (ד) (מכותות: פ"ג:).
- (ה) מהדרין מב: (ז' בעל).
- (ו) (ז' וקמן ס"א:).
- (ז) (ז' וקמן ס"א:).

הנהרות הב"ח

- (א) ר"י ד"ה ד"ה יכול וכו' למה להו דעמור:
- (ב) ד"ה אשתו וכו' מהלכות שרי הכיור:
- (ג) ד"ה ממחולקת ויהי משום הדאי: (ד) ד"ה ד"ה אשתו וכו' המשום ורעמם משום:

מוסף רש"י

לדרים. אומה שקרין קולגים ואוכלי אדם הן וכה רעממן (שבת 11). יושין. יושן הון כן של טרמי זו וכן פוקים ודאינן לשיט אחר מוטות ולפוקים ממלכה (שם). כדורק אבן לחמה. קשה לנקי. ולי נראה לא קשה ולא יפה ששנו. לא שנו אלא בשעת. דמר סבר טעמי אשת הוי ומר סבר לא טעמי הוי (סוהרין מב:). אבל אחד אמר קודם הנין החמה. טעמן מוסקה הוא וכן לעשות כן החמה בתין שהיא זרמם שם.

אלא בין יממא לליניא לא טעו אינשי. ולבתריה יהיבין ליה רביעית חמישית וששית ולגבל חמש יהיבין לקמיה רביעית ושלישית ושניה ולבתריה ששית. ואכתי הוה לן למיתב ליה אלף הא פריש רבי יהודה כהדאי דבין חמש לשבע לא טעו שבחמש חמה במזרח ובשבע במערב. וכל הך טעמא דיהיבין להו ה"מ לאזליניהו ולמפטרניהו מקטלא אלב מ"מ משעה כשהחם אחד מהן בחמה שעה לבנה ובשל אחריה מיד בטלה העדות ואפי' לא החם בטעות שפניו דהא כי אמרו ליה לבעל ג' שלישיה רביעית וחמישית עמנו היית והולךך לומר בשניה היה אלף טעמיה הרי נחלקה עדותן שאם בשניה היה המעשה אין כאן אלף עד אחד דהא כיצרו אמר בחמש ויבין שגיה לחמישית לא טעו: **ניכול עד סוף ששים.** דהא מן המורה אינו אסור אלף משעברו שם ורבנן למה (א) הוא דעבדו הרחקה במידי דלא טעו אינשי כיה: **העדות מסורה לזריוס.** אין אדם כח להשיב על הנפש אלא כן בשעות לפי שידע הוא שסופו להדגש בדרישה וחקירה אלב חמך על הכל מוטל ואיננו כקי בשעות טועה כן: **בחמש חמה במזרח ובשבע במערב.** ומחך אין אסור אלף בשבע ואין טעות בין חמש לשבע: **אי הכי כשש נמי ניכול.** דהא כשש עדיין לא נטמה חמה לגד מערב אלף בלמעע הרקיע וזרממה החמה כדאלס כל אלף ואין זל טעם לא אסור אלף בשבע אלף מחמיו: **וימא.** חמה: כי קרינא קאי. בלמעע הרקיע קרובה לנטות למזרח וקרובה לנטות למערב דכי קרנא ולא נקט כי מילע דדרוס קאי לפי שגלגל חמה שחמה סובבת זו עגול הוא ודבר עגול אין חילוק ארבע רימות יכר זו ומזרחו מתעגל עד חזי דריומו וחזי לפוט ומיחו פלגי דרוס כסוף מורח ורמש מערב: **מסחילה ארבע לא ניכול.** דהא טעמי שש וחמש וארבע: ומשמי שמעי ליה לרבי יהודה דלאמר בין חמש לשבע לא טעו וכ"ש ארבע: **עדות מסורה לזריוס.** והילכך מודי כה רבי יהודה דלא טעו בין חמש לשבע אלב חמך לכל מסור וטעו ומיחו כולי האי לא טעו ואע"ג דטעו בין מחילת שלש לטוף חמש דהיינו שלש שעות לא טעו בין סוף ארבע לחמיל' שבע לאסרניהו כד' משום שבע אע"ג דאיכא כציר משלש משום דאיכא היכירא בחמה: **ורכא אמר.** טעמא דר' יהודה בחמך לאו משום טעמא היא דלא טעו אינשי בין

ניכול ביה שיה. לאו דוקא כולה שיה דהא נריך לטרוף תוך שש: **ולתך אישנא** אדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף חמש. אפי' טעה בשתי שעות היה יכול להקשות בשית חמה בי קרנא קאי. הקשה ריב"ז אלבי דלאמר לר' יהודה דלאמר אדם טועה חזי שעה ותלפין העדות בשניהן אם כן אחד אומר כה' ואחד אומר בשבע אמאי עדותן בטלה כיון דאין הכירא בתחילת שש ל' ימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועבדה הוה כפגלא דשית וטעה כל אחד חזי שעה ו"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנא קאי וטעו בין מחילת שש ל' היינו חמך לכלל מסור אלב עדות מסורה לזריוס אי נמי הך שינא דקאמר בי קרנא קאי לית ליה לאבי: **אימתי** שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס שלא בשעת ביעורו נפש ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך האיל ובשעת ביעורו השבחתו ככל דבר יממין עד שבע וקשה ל"מ היכי יממין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל ד' (ז' דגור ל' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אמי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו כשש ועוד דמנומך יליך ר' יהודה (ז' דמחך בעריפה ונמר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמך ומפרי' דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מענינן כשש מתקין חכמים לחמך איסורו אלב בשעת ביעורו דהיינו כשש כיון שאינה מזהו לבערו אלף מדרבנן השבחתו ככל דבר וכן אומא כירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** וכן סעודה כ"ב היא. לא שךר האי טעמא אלף לענין אכילה אלב לענין עדות לא: רבן

אלא בין יממא לליניא לא טעו אינשי ובדיון הוא דניתיב לקמיה טפי אלא שבה' חמה במזרח וכו' חמה במערב תנן ר"מ אומר אוכלין כל ה' ושורפין בתחילת ה' רבי יהודה אומר אוכלין כל ה' ותולין כל ה' ושורפין בתחילת ה' לאביי אליבא דר"מ דאמר אין אדם טועה ולא כלום ניכול כולה שית ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה משהו ניכול עד סוף שית ואביי אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה חצי שעה ניכול עד פלגא דשית ולהך לישנא נמי דאמר אדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף ה' (אלא) אמר אביי עדות מסורה לזריוס חמך לכל מסור ורבא אליבא דר"מ דאמר אדם טועה שתי שעות חסר משהו מתחילת ה' לא ניכול ה' חמה במזרח ו' חמה במערב אי הכי בשית נמי ניכול אמר רב אדא בר אבהו שית יומא בקרנא קאי ורבא אליבא דר' יהודה דאמר אדם טועה ג' שעות חסר משהו מתחילת ה' לא ניכול ה' חמה במזרח ושבע חמה במערב וכל שכן ד' אי הכי בה' נמי ניכול ל'תרגמה אביי אליבא דרבא עדות מסורה לזריוס חמך לכל מסור ורבא לאו היינו טעמא דרבי יהודה אלא רבי יהודה למעמי' דאמר (ז' אין ביעור חמך אלא שריפה ויהבו ליה רבנן שעה אחת ללקוט בה עצים איחיביה רבינא לרבא א"ר יהודה אימתי שלא בשעת ביעורו אבל בשעת ביעורו השבתתו ככל דבר אלא אמר רבא גזירה משום יום המעונן אי הכי אפילו בארבע שעות נמי לא ניכול אמר רב פפא ד' זמן סעודה לכל היא ת"ד ישעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל ליסמין שלישיה מאכל יורשין רביעיה מאכל פועלין חמישיה מאכל

חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר מולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלאמר כדריך שריפה הילכך אסור רבנן כדכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים כיעמים ואי שריף ליה כל חמש אכילתו ומדכר ללקט: **אימתי.** אי אומר אין ביעור חמך אלף שריפה: **שלא בשעת ביעורו.** בתחילת שש ל' ימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועבדה הוה כפגלא דשית וטעה כל אחד חזי שעה ו"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנא קאי וטעו בין מחילת שש ל' היינו חמך לכלל מסור אלב עדות מסורה לזריוס אי נמי הך שינא דקאמר בי קרנא קאי לית ליה לאבי: **אימתי** שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס שלא בשעת ביעורו נפש ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך האיל ובשעת ביעורו השבחתו ככל דבר יממין עד שבע וקשה ל"מ היכי יממין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל ד' (ז' דגור ל' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אמי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו כשש ועוד דמנומך יליך ר' יהודה (ז' דמחך בעריפה ונמר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמך ומפרי' דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מענינן כשש מתקין חכמים לחמך איסורו אלב בשעת ביעורו דהיינו כשש כיון שאינה מזהו לבערו אלף מדרבנן השבחתו ככל דבר וכן אומא כירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** וכן סעודה כ"ב היא. לא שךר האי טעמא אלף לענין אכילה אלב לענין עדות לא: רבן

רבנו תנאל
ואסקינן פסחתי אמאי תנאי ר' מאיר אוכלין כל חמש ושורפין בתחילת שש. לאבי דאמר אין אדם טועה ולא כלום יאכל עד סוף שש. דהא קרינא לן אן חלק חמצי הרוס אסורו של חמץ. וללישנא אחרינא דאבי רב. ולרבא אליבא דר' מאיר דאמר אדם טועה שתי שעות. מתחילת חמש לא יאכל למה אמר רבי מאיר אוכלין כל ה' וכן לר' יהודה מתחילת ה'. ופריך. הא אליבא דר' יהודה. הא אוקימו לבי עדות דלא טעו אינשי בין שעה ה' לז' רבתי חמה במזרח וב' חמה במערב. וכל שכן ד' דודאי לא טעו בין ואסקינן רבמא אביי בין לודיה בין אליבא דרבא עדות מסורה לזריוס. חמך לכל מסור. ולפיכך עבדו רבנן הרחקה. ואם רבא לאוקימו עמאי אין יהודה משום דקטבי אין ביעור חמך אלא שריפה. ונחמו רביו ואוקיפו גזרה משום יום המעונן. אסקינן במחלוקת דר' מאיר ור' יהודה בעדות. רבשם טעמן היא. כן מחלוקת בחמץ. קאשמע לן דרסביא דרשין שניו גינה ורסביא עילוינו. אמר רב שימי בר אשי. לא שנו דתנו אלא כשעוה. לומר אומר אומר כך וכך שעה כיום. (ואחד אומר כך וכך שעה כיום) אבל אחד אומר קודם הנין החמה. ואחד אומר אחר הנין החמה עדותן בטלה. כי עדות מבחשת היא. ובענין חזו סודינא למעלה כי בכל מקום שהעדות דחיה. העדות בטלה היא.

חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר מולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלאמר כדריך שריפה הילכך אסור רבנן כדכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים כיעמים ואי שריף ליה כל חמש אכילתו ומדכר ללקט: **אימתי.** אי אומר אין ביעור חמך אלף שריפה: **שלא בשעת ביעורו.** בתחילת שש ל' ימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועבדה הוה כפגלא דשית וטעה כל אחד חזי שעה ו"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנא קאי וטעו בין מחילת שש ל' היינו חמך לכלל מסור אלב עדות מסורה לזריוס אי נמי הך שינא דקאמר בי קרנא קאי לית ליה לאבי: **אימתי** שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס שלא בשעת ביעורו נפש ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך האיל ובשעת ביעורו השבחתו ככל דבר יממין עד שבע וקשה ל"מ היכי יממין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל ד' (ז' דגור ל' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אמי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו כשש ועוד דמנומך יליך ר' יהודה (ז' דמחך בעריפה ונמר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמך ומפרי' דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מענינן כשש מתקין חכמים לחמך איסורו אלב בשעת ביעורו דהיינו כשש כיון שאינה מזהו לבערו אלף מדרבנן השבחתו ככל דבר וכן אומא כירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** וכן סעודה כ"ב היא. לא שךר האי טעמא אלף לענין אכילה אלב לענין עדות לא: רבן

חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר מולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלאמר כדריך שריפה הילכך אסור רבנן כדכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים כיעמים ואי שריף ליה כל חמש אכילתו ומדכר ללקט: **אימתי.** אי אומר אין ביעור חמך אלף שריפה: **שלא בשעת ביעורו.** בתחילת שש ל' ימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועבדה הוה כפגלא דשית וטעה כל אחד חזי שעה ו"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנא קאי וטעו בין מחילת שש ל' היינו חמך לכלל מסור אלב עדות מסורה לזריוס אי נמי הך שינא דקאמר בי קרנא קאי לית ליה לאבי: **אימתי** שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס שלא בשעת ביעורו נפש ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך האיל ובשעת ביעורו השבחתו ככל דבר יממין עד שבע וקשה ל"מ היכי יממין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל ד' (ז' דגור ל' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אמי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו כשש ועוד דמנומך יליך ר' יהודה (ז' דמחך בעריפה ונמר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמך ומפרי' דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מענינן כשש מתקין חכמים לחמך איסורו אלב בשעת ביעורו דהיינו כשש כיון שאינה מזהו לבערו אלף מדרבנן השבחתו ככל דבר וכן אומא כירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** וכן סעודה כ"ב היא. לא שךר האי טעמא אלף לענין אכילה אלב לענין עדות לא: רבן

חמש לשבע כדקאמר חמש חמה במזרח כו' והאי דקאמר מולין כל חמש ר' יהודה לטעמיה דלאמר כדריך שריפה הילכך אסור רבנן כדכילתו כדי שיהא לו פנאי ללקט עצים כיעמים ואי שריף ליה כל חמש אכילתו ומדכר ללקט: **אימתי.** אי אומר אין ביעור חמך אלף שריפה: **שלא בשעת ביעורו.** בתחילת שש ל' ימא האי דקאמר ה' בסוף ה' והאי דקאמר ו' בתחילת ו' ועבדה הוה כפגלא דשית וטעה כל אחד חזי שעה ו"ל דהא דקאמר שית חמה בי קרנא קאי וטעו בין מחילת שש ל' היינו חמך לכלל מסור אלב עדות מסורה לזריוס אי נמי הך שינא דקאמר בי קרנא קאי לית ליה לאבי: **אימתי** שלא בשעת ביעורו. פירש הקונטרס שלא בשעת ביעורו נפש ובשעת ביעורו מכאן ואילך ופריך האיל ובשעת ביעורו השבחתו ככל דבר יממין עד שבע וקשה ל"מ היכי יממין עד שבע לבערו הא אסקינן לעיל ד' (ז' דגור ל' יהודה בשעת איסורו לבדוק דילמא אמי למיכל מיניה ועוד שעת ביעורו דמתני' היינו כשש ועוד דמנומך יליך ר' יהודה (ז' דמחך בעריפה ונמר אחר שיעורו טעון שריפה וכמו כן חמך ומפרי' דשלא בשעת ביעורו היינו אחר שש שרוב העולם מענינן כשש מתקין חכמים לחמך איסורו אלב בשעת ביעורו דהיינו כשש כיון שאינה מזהו לבערו אלף מדרבנן השבחתו ככל דבר וכן אומא כירושלמי פרק כל שעה: **ארבע** וכן סעודה כ"ב היא. לא שךר האי טעמא אלף לענין אכילה אלב לענין עדות לא: רבן